

Národní knihovna
České republiky
National Library
of the Czech Republic

Budoucnost katalogizace: přechod z MARC 21 k propojeným datům v českých knihovnách

**Mgr. Lenka Maixnerová za tým Propojená otevřená
data**

Národní knihovna
České republiky
National Library
of the Czech Republic

Propojená otevřená data

Institucionální výzkum NK ČR - DKRVO 040, oblast 11 **Propojená otevřená data**, roky řešení 2024 - 2028

Výzkumný tým 2024

NK ČR: M. Balíková, L. Jansová, V. Jiroušek, E. Knollová, P. Kočišová, K. Košťálová, E. Lichtenbergová, L. Maixnerová, I. Pilíková, J. Pokorný, J. Příbylová, I. Reznerová, J. Svobodová, P. Šťastná
Externisté: M. Denár, B. Drobíková, J. Moravec, M. J. Špaček

Cíle výzkumu

1. Budou **identifikovány a zhodnoceny existující standardy a technologie propojených dat**, bude provedena **analýza konceptuálních modelů** (entit, atributů a jejich vztahů) souvisejících se zpracováním a zpřístupněním zdrojů; jejich podchycení v existujících i vznikajících standardech (IFLA LRM; RDA, RDF, BIBFRAME, MODS, MADS aj.) s ohledem na možnost opakovaného využití dat zejména v knihovnách, dalších paměťových institucích a u dalších aktérů knižního trhu. **Bude doporučen nejvhodnější přístup pro jejich integraci a využívání v českém prostředí.**

Cíle výzkumu

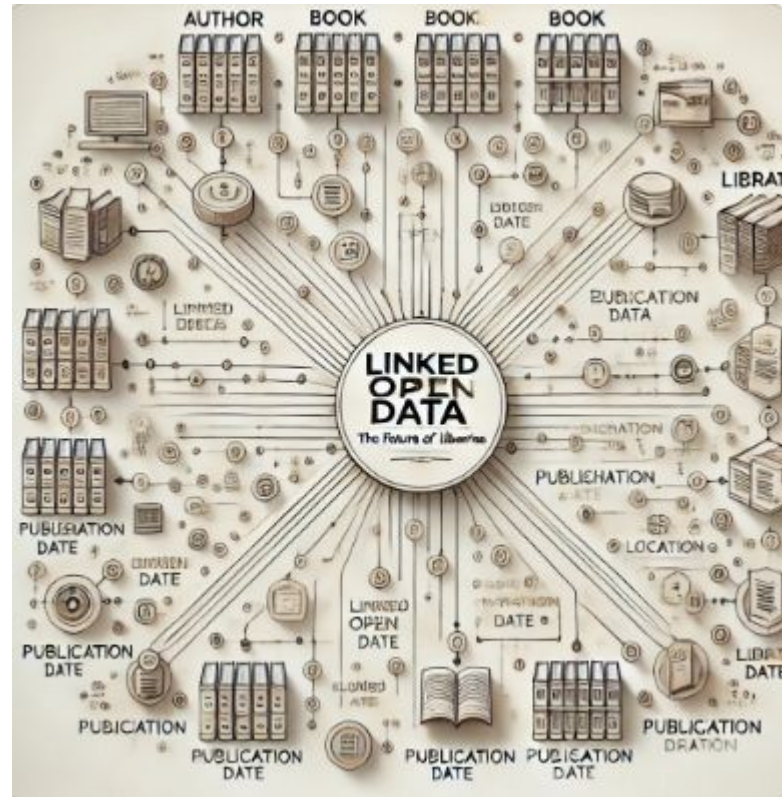
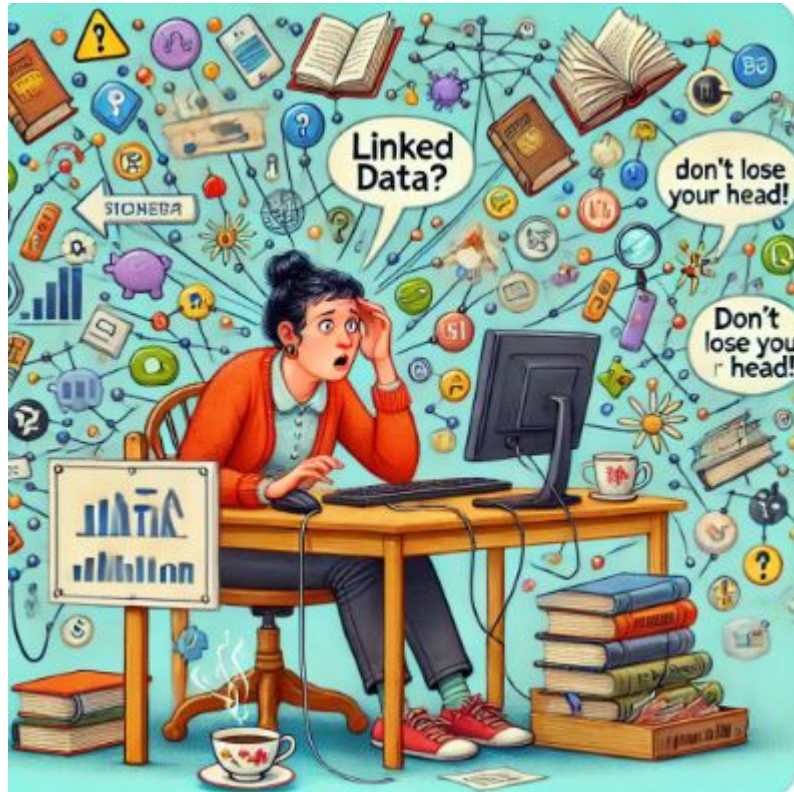
2. Bude proveden **výzkum, jak propojená data přispívají k lepšímu poskytování knihovnických služeb a zlepšují uživatelský přístup k informacím.** Bude provedena analýza existujících řešení propojených otevřených dat v paměťových institucích.

3. **Budou ověřeny možnosti sdílení dat o dokumentech mezi různými aktéry knižního trhu.** To bude zahrnovat **výzkum úplnosti a kvality dat o dokumentech, identifikaci překážek a vytváření doporučení pro zlepšení interoperability a kvality.** Bude provedena analýza existujících zásadních a důvěryhodných slovníků na národní úrovni vhodných k propojení s platformou pro sdílení dat.

Co jsou propojená otevřená data

Vzájemně propojená strukturovaná data, která jsou publikovaná na sémantickém webu v souladu s metodou propojených dat (linked data) a která zároveň mohou být volně a opakovaně užívána a dále šířena kýmkoli za libovolným účelem bez technických a legislativních omezení. [cit. TDKIV]

Současná katalogizační praxe v ČR

- výměnný formát - MARC 21 pro bibliografické i autoritní záznamy
- katalogizační pravidla RDA ve verzi Original
- české metodiky a interpretace pravidel a formátu
- neexistence centrální katalogizace s možností rychlého stažení kvalitního bibliografického záznamu (pouze projekt Central pro beletrii)

**MARC 21 - používán výhradně knihovnickou komunitou,
nesrozumitelný pro okolní svět**

Nedostatky současné praxe

- duplicitnost
- asynchronnost
- nekompatibilita mimo knihovní komunitu
- zastaralost struktury (např. povinné využívání ISBD interpunkce)
- knižní metadata vznikají izolovaně bez vzájemné spolupráce u nakladatelů, knihoven a distributorů

Co chceme změnit

- výměnný formát MARC 21 na formát propojených otevřených dat - **BIBFRAME s českou interpretací “CZECHFRAME”**
- katalogizační pravidla RDA Original změnit na **RDA Official**
- revize současných českých metodik a extenzí - **vícesvazky**, dotisky, seriály, authority
- kooperativní systém katalogizace nahradit částečně přebíráním knižních metadat od nakladatelů a vytvořením centrálního metadatového úložiště
„od cataloging ke catalinking“, neboli od katalogizace k vytváření propojení

Návrh postupu změny na propojená otevřená data

1. vystavení datasetů NK ČR jako otevřená data - 2022, včetně katalogizace do Národního katalogu otevřených dat pod licencí CC0
2. webinář *Katalogizace a propojená data* pořádaný SKIP ČR
3. vytvoření návrhu a následné schválení institucionálního výzkumu Propojená otevřená data - 2023
4. návštěva Švédské národní knihovny - červen 2024
5. interní diskuze k propojeným otevřeným datům v NK ČR pod moderováním B. Drobíkové - srpen 2024
6. účast na workshopu BIBFRAME, návštěva Finské národní knihovny - září 2024
7. zpracování studie ***Standardy a technologie propojených otevřených dat: Mohou nám propojená otevřená data a jejich standardy pomoci řešit problémy současné katalogizační praxe v České republice?***

Návrh postupu změny na propojená otevřená data

7. workshop **Standards a technologie propojených otevřených dat** - říjen 2024

8. návštěva Library of Congress - listopad 2024

8. jednání pracovní skupiny pro jmenné zpracování dokumentů - prosinec 2024

9. **přechod na RDA official - nejpozději do 2028**

10. výběr zdrojů, slovníků, ontologií pro vytváření propojených dat - 2025

11. **přechod na standard propojených otevřených dat - nejpozději do 2028 ???**

Situace v zahraničí - standard propojených dat

- LC Congress - od srpna 2024 postupně vytváří data ve standardu BIBFRAME
- Švédská národní knihovna - implementace standardu BIBFRAME od roku 2018
- řada dalších národních knihoven je nyní ve stavu přechodu na propojená otevřená data: Německo, Francie, British Library, Finsko, Norsko, Španělsko ...

Situace v zahraničí - katalogizační pravidla RDA official

- National Library of New Zealand - Official RDA Toolkit od 1.8.2024
- Library of Congress - přechod naplánován do roku 2027
- další knihovny, které se na změnu připravují: Austrálie, British Library

Změna katalogizačních pravidel

- úprava pravidel v rámci záznamu MARC 21 tak, aby byl umožněn snadnější přechod do formátu BIBFRAME a propojená data
- pro mezinárodní výměnu dat je nutné sledovat zejména doporučení LC
- úpravy musí být též v souladu se Souborným katalogem ČR
- pracovní skupiny budou mít k projednání 2 možné varianty úpravy pravidel (minimalistická a s úpravou polí)

Kooperativní vytváření knižních metadat ve formátu propojených otevřených dat

- sdílení knižních metadat s různými aktéry knižního trhu - ca od roku 2026, prostřednictvím Registru českých knih (ReČeK)
- ReČeK - vývoj zahájen v 2024, předpoklad ukončení 12/2025
- knižní metadata k dispozici ještě před vydáním titulu včetně obálky, obsahu, anotace, rozměrů ...
- použití číselníků ONIX (probíhá překlad do češtiny) a věcného pořádkání Thema (probíhá kontrola již existujícího překladu do češtiny)
- vytvoření centrálního metadatového úložiště

Národní knihovna
České republiky
National Library
of the Czech Republic

Děkuji za pozornost.

lenka.maixnerova@nkp.cz